

Vprašanja delovne skupine za trajni dialog s samozaposlenimi v kulturi, 2. 10. 2019

1. VPRAŠANJA

A) vprašanja vezana na koalicijsko pogodbo

Ker je, kot navaja samo Ministrstvo za kulturo, ena poglavitnih nalog Delovne skupine za trajni dialog s samozaposlenimi v kulturi [“spremljanje uresničenja koalicijskih zavez za področje samozaposlenih v kulturi in horizontalnih ukrepov na področju kulture”](#) ponavljamo že ob prejšnji seji izpostavljeno vprašanje, ki je bilo 11. 8. 2019 tudi posredovano ministrstvu, in sicer:

- 1) Kakšne so aktivnosti Ministrstva za kulturo pri uresničevanju določil koalicijske pogodbe, ki govori o povečanju proračuna za samozaposlene? Po koalicijski pogodbi naj bi se le-ta podvojil do leta 2020 ([str. 35 in 36](#)). Na kakšne načine je MK deloval v smeri, da bi se sredstva za samozaposlene zvišala in kako namerava načrt izvršiti?
- 2) Koalicijska pogodba omenja tudi ponovno vzpostavitev izjemnih pokojnin ([str. 36](#)). V zvezi s tem prosimo za poročilo o aktivnostih v zvezi “Zakonom o dodatku k pokojnini za izjemne dosežke na področju kulture in raziskovalno-razvojne dejavnosti”, ki je v medresorskem usklajevanju od decembra 2018.
- 3) Prosimo tudi za terminsko poročilo o ukrepih za uresničitev prvega ukrepa poglavja Kultura za odprto družbo koalicijske pogodb, in sicer postopni dvig sredstev za kulturo, in sicer s ciljem do konca mandata doseči vsaj 0,5% BDP ([str. 35](#)).

B) Dodatna vprašanja vezana na poročilo “postavka samostojni ustvarjalci kultura”

Glede na s strani Ministrstva za kulturo poslano evidenco rasti števila samozaposlenih v kulturi od leta 2009 do 2018 ugotavljamo cca 70 % rast števila samozaposlenih v kulturi. V zvezi s tem podatkom Ministrstvo za kulturo prosimo za pojasnilo:

- 1) Ali je bila takšna rast načrtovana?
- 2) Kakšen je bil končni cilj te rasti? in
- 3) Ali Ministrstvo predvideva podobno rast tudi v prihodnjih 10 letih?
- 4) Hkrati ministrstvo prosimo tudi za posredovanje podatkov o rasti samozaposlenih v kulturi po posameznih področjih, najmanj od leta 2008 naprej.

5) Kakšna je razlika pri določanju cenzusa za tiste, ki imajo normirane odhodke in za tiste, ki se jim davčna osnova določa glede na realne odhodke. Na terenu se namreč širi vest, da se v primeru realnih odhodkov v cenzus ne vključujejo vsi dohodki. Dikcija v zakonodaji je sicer sledeča:

"- če se samozaposlenemu davčna osnova za dohodek iz dejavnosti ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, se za dohodek štejejo davčno priznani prihodki. Ta dohodek se ugotovi na podlagi obračuna akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti, ki je bil podlaga za odločbo o odmeri dohodnine (v nadaljnjem besedilu: obračun),

- če se samozaposlenemu davčna osnova za dohodek iz dejavnosti ugotavlja z upoštevanjem normiranih odhodkov, se za dohodek šteje prihodek. Ta dohodek se ugotovi na podlagi odločbe o odmeri dohodnine oziroma obračuna dohodnine od dohodka iz dejavnosti."

Kakšna je razlika v obeh primerih in če to pomeni, da lahko oseba, ki se ji davčna osnova določa glede na dejanske prihodke in odhodke, na kakršenkoli način poskrbi, da se ji v cenzus denimo ne vštevajo prihodki, ki jih porabi za denimo nastanitev in potne stroške in če to pomeni, da lahko v takem primeru ima oseba prihodke (iz dejavnosti) na računu tudi večje kot je cca. 60 000 EUR/zadnje triletje in vseeno ostane pod cenzusom?

6) V zvezi s statistiko samozaposlenih prosimo tudi za izračun

Kolikšen delež dodatnih sredstev, bi bilo potrebno zagotoviti za dodatna plačila prispevkov samozaposlenim v kulturi, v kolikor bi se cenzus povišal na 30.000€? Prosimo za izračun glede na podatke iz leta 2018 ali 2017.

C) Krizna politika

1) Kako se Ministrstvo za kulturo pripravlja na morebitno prihajajočo gospodarsko krizo?

2) Kakšni ukrepi so predvideni, da bo zaščiteni ena najranljivejših skupin kulturnih ustvarjalcev v času krize – samozaposleni v kulturi?

2. ODGOVORI

2.1 ODGOVORI NA SKLOP B:

Glede na s strani Ministrstva za kulturo poslano evidenco rasti števila samozaposlenih v kulturi od leta 2009 do 2018 ugotavljamo cca 70 % rast števila samozaposlenih v kulturi. V zvezi s tem podatkom Ministrstvo za kulturo prosimo za pojasnilo:

- 1) Ali je bila takšna rast načrtovana?**
- 2) Kakšen je bil končni cilj te rasti? in**
- 3) Ali Ministrstvo predvideva podobno rast tudi v prihodnjih 10 letih?**

Ministrstvo vseskozi spremlja rast in dinamiko rasti števila samozaposlenih v kulturi, ki je od približno 2.200 vpisanih v letu 2009 zraslo do približno 3.000 v letu 2018, pri čemer je rast intenzivnejša od leta 2016. Poleg tega je močno zraslo tudi število oseb s statusom samozaposlenega v kulturi z udejanjeno pravico do plačevanja prispevkov za socialno varnost. V letu 2018 je število za več kot 70 % večje kot v letu 2009.

Pri statusu samozaposlenega gre za zakonsko urejen status in iz njega izhajajoče pravice, za katere Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 – ZNOrg) in Uredba o samozaposlenih v kulturi (Uradni list RS, št. 45/10, 43/11, 64/12, 28/14, 35/16 in 84/16) določata pogoje in merila (in ne za zakonsko določeno kvoto samozaposlenih). Gre torej za kategorijo, ki jo – z načinom kot je področje urejeno sedaj – ni mogoče načrtovati ali ji določiti končnega cilja rasti. Uresničevanje javnega interesa na tem področju pa lahko zgolj usmerjamo v okviru postavljenih zakonskih pogojev in z Uredbo postavljenih meril.

Natančne analize, s čim vse je povezana rast, ni, gotovo pa bi razloge lahko iskali v širši družbeno ekonomski situaciji (npr. slabe zaposlitvene možnosti v javnih zavodih, ki so omejeni s kvotami zaposlitev in sredstvi, s katerimi razpolagajo, nezaposlovanje v zasebnem sektorju in drugo), pa tudi kriterijih za pridobitev pravice, na podlagi katerih odločajo komisije. S spremembami Uredbe o samozaposlenih 2012 so bili sprejeti kriteriji za dodelitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost, ki so se nato s spremembami Uredbe v 2014 in 2016 dodatno spreminjali oz. do določene mere olajševali pridobitev pravice do plačila prispevkov (kar se kaže v izrazitem povečanju odstotka samozaposlenih s pravico do plačila prispevkov s 50 % na 70 % v desetih letih). Na število samozaposlenih pa ima zagotovo vpliv tudi podaljšanje obdobja dodeljevanja pravice do plačila prispevkov s 3- na 5 let ter uvedba ukrepov za samozaposlene, kot so dnevno nadomestilo za prvih 30 delovnih dni bolezni samozaposlenega in delovne štipendije.

Želeli bi poudariti, da je število samozaposlenih v kulturi z udejanjeno pravico do plačevanja prispevkov za socialno varnost in celoten sklop, ki vpliva na to področje, eden izmed vidikov celotnega področja samozaposlenih, ki zahteva razmislek in

morebitno ukrepanje. Na kakšen način, je stvar dialoga. Zato je za ministrstvo zelo pomembno, da tudi v zvezi s tem vidikom dobi mnenje, vizijo in ideje članov dialoške skupine.

4) Hkrati ministrstvo prosimo tudi za posredovanje podatkov o rasti samozaposlenih v kulturi po posameznih področjih, najmanj od leta 2008 naprej.

Podatki o vpisanih in upravičencih do prispevkov po področjih in po poklicih 2012–2019

po področjih*	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		April 2019	
	VPISANI	PPP	VPISANI	PPP	VPISANI	PPP	VPISANI	PPP	VPISANI	PPP	VPISANI	PPP	VPISANI	PPP	VPISANI	PPP
Arhitektura in oblikovanje	763	361	776	356	765	365	784	418	790	423	800	440	829	438	837	445
Arhivska dejavnost	1	0	1	0	1	0	1	0	2	2	2	1	2	1	3	1
Glasbene umetnosti	259	191	275	199	395	227	332	266	355	282	395	300	481	392	492	394
Intermedijske umetnosti	37	33	38	33	41	35	43	39	45	34	49	35	53	42	54	45
Mediji in avdiovizualna kultura	157	115	161	119	186	139	209	157	216	142	225	170	268	208	270	208
Kulturna dediščina	37	20	35	20	44	21	36	21	35	20	27	25	55	32	60	38
Uprizoritvene umetnosti	315	248	326	260	348	279	390	328	400	327	425	345	473	367	481	370
Vizualne umetnosti	397	303	401	303	417	323	442	352	449	325	435	328	483	398	489	410
Knjiga /založništvo	267	129	272	139	277	150	300	181	298	170	282	198	324	201	334	201

* samozaposleni lahko deluje na več področjih

5) Kakšna je razlika pri določanju cenzusa za tiste, ki imajo normirane odhodke in za tiste, ki se jim davčna osnova določa glede na realne odhodke? Na terenu se namreč širi vest, da se v primeru realnih odhodkov v cenzus ne vključujejo vsi dohodki. Dikcija v zakonodaji je sicer sledeča:

"- če se samozaposlenemu davčna osnova za dohodek iz dejavnosti ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, se za dohodek štejejo davčno priznani prihodki. Ta dohodek se ugotovi na podlagi obračuna akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti, ki je bil podlaga za odločbo o odmeri dohodnine (v nadaljnjem besedilu: obračun),

- če se samozaposlenemu davčna osnova za dohodek iz dejavnosti ugotavlja z upoštevanjem normiranih odhodkov, se za dohodek šteje prihodek. Ta dohodek se ugotovi na podlagi odločbe o odmeri dohodnine oziroma obračuna dohodnine od dohodka iz dejavnosti."

Kakšna je razlika v obeh primerih in če to pomeni, da lahko oseba, ki se ji davčna osnova določa glede na dejanske prihodke in odhodke, na kakršenkoli način poskrbi, da se ji v cenzus denimo ne vštevajo prihodki, ki jih porabi za denimo nastanitev in potne stroške in če to pomeni, da lahko v takem primeru ima oseba prihodke (iz dejavnosti) na računu tudi večje kot je cca. 60 000 EUR/zadnje triletje in vseeno ostane pod cenzusom?

Kot izhaja iz tretjega odstavka 12. člena Uredbe o samozaposlenih v kulturi (Uradni list RS, št. [45/10](#), [43/11](#), [64/12](#), [28/14](#), [35/16](#) in [84/16](#)), se dohodek iz dejavnosti za potrebe preverjanja dohodkovnega cenzusa pri samozaposlenih v kulturi zajema na naslednji način:

- »– če se samozaposlenemu davčna osnova za dohodek iz dejavnosti ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, se za dohodek štejejo davčno priznani prihodki. Ta dohodek se ugotovi na podlagi obračuna akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti, ki je bil podlaga za odločbo o odmeri dohodnine (v nadaljnjem besedilu: obračun),
- če se samozaposlenemu davčna osnova za dohodek iz dejavnosti ugotavlja z upoštevanjem normiranih odhodkov, se za dohodek šteje prihodek. Ta dohodek se ugotovi na podlagi odločbe o odmeri dohodnine oziroma obračuna dohodnine od dohodka iz dejavnosti.«

Navedeno pomeni, da se v obeh primerih (dohodninske odločbe ali obračuna) zajamejo podatki o prihodkih, ne glede na način ugotavljanja davčne osnove.

6) V zvezi s statistiko samozaposlenih prosimo tudi za izračun

Kolikšen delež dodatnih sredstev, bi bilo potrebno zagotoviti za dodatna plačila prispevkov samozaposlenim v kulturi, v kolikor bi se cenzus povišal na 30.000€? Prosimo za izračun glede na podatke iz leta 2018 ali 2017.

Podajamo simulacijo stroškov ukinitve dohodkovnega cenzusa v letu 2019. Po podatkih v letu 2019 cenzus na novo presega približno 20 samozaposlenih s priznano pravico do plačila prispevkov, od prej pa cenzus presega še približno 20 samozaposlenih s pravico do plačila prispevkov, skupaj 40 preseganj.

Letni znesek prispevkov na samozaposlenega v letu 2019 znaša 4.612,00 eur.
 $4.612,00 \times 40$ samozaposlenih = 184.480,00 eur v letu 2019.

Ne moremo pa podati ocene, koliko je takih ustvarjalcev v kulturi, ki zaradi prihodkov, ki presegajo cenzus, niso oz. niso več vpisani v razvid samozaposlenih v kulturi (iz dinamike vpisov in izbrisov iz razvida lahko potrdimo precejšnjo vezanost oz. odvisnost statusa samozaposlenega s plačevanjem prispevkov za socialno varnost).

2.2 ODGOVORI NA SKLOPA A IN C

Pojasnila k poslanim odgovorom so bila s strani ministra za kulturo mag. Zorana Pozniča podana na 5. delovnem sestanku skupine za trajni dialog s samozaposlenimi v kulturi, 8. oktobra 2019.

Minister je dejal, da predlog proračuna sicer vključuje nekaj več denarja, namenjenega MK kot lani, je pa znesek nižji, kot bi si želeli in kot bi bilo potrebno. Prvi razrez proračuna je sicer nakazoval boljše stanje, a je napoved krize znižala sredstva praktično vsem resorjem. Tako znesek za socialno varnost samozaposlenih ostaja na ravni lanske porabe.

Minister je izpostavil svoja prizadevanja za doseg najrazličnejših premikov na področju kulture, saj je v zadnjih desetih letih stanje praktično stagniralo in bilo hudo podhranjeno. Ne glede na želje in prizadevanja se sooča z različnimi oteževalnimi dejavniki, med katerimi je potrebno krmariti, da bi dosegli čim več. Težko je reči, koliko zapisanega v koalicijski pogodbi bo mogoče uresničiti, zagotovil pa je, da se močno trudi v to smer.

Poudaril je, da so pogajanja, vezana na proračun, izjemno zahtevna. Najtrša pogajalca sta Ministrstvo za finance in Ministrstvo za javno upravo in ob koaliciji, ki jo sestavlja več partnerjev in potrebuje podporo še kakšne stranke, je vedno treba iskati umetnost možnega. Ambicije so velike, a potrebno je realno videti sliko. Težava je tudi v tem, da je 93 % celotnega proračuna zvezanega z zakonskimi obveznostmi, za razvoj tako ostane le 7 %.

Zaradi tega za velik uspeh šteje, da je bil na vladi sprejet predlog Zakona o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe RS v kulturi, ki v obdobju 2021–2027 zagotavlja več kot 122 milijonov dodatnih sredstev. Sprejem zakona je tudi politična zaveza iz aktualnega koalicijskega sporazuma. Zakon je bil v osnovi mišljen kot podpora investicijskim projektom, vendar je v predlagani obliki razširjen. Sredstva iz predlaganega zakona bodo namenjena določenim nujnim programom, kot so: sanacija najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov, ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakup opreme za javne zavode s področja kulture, katerih ustanoviteljica je država ali lokalna skupnost, sofinanciranje nakupa ali obnov bibliobusov, ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske, glasbene, baletne in plesne dediščine ter digitalizacija kulturne dediščine, podpora rabi slovenskega jezika v digitalnem okolju, zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti ter odkupi predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti. Gre za sredstva, ki ne posegajo v proračun MK, kar bo omogočilo določeno sprostitev proračunskih sredstev MK za namene razvoja.

Minister je dejal, da se razmišlja tudi o scenarijih, če bi bilo zaradi krize potrebno znižanje proračuna za kakšen odstotek. A je ob tem poudaril, da krize še ni, in da v vsakem primeru (tudi v primeru varčevanja) postavka samozaposlenih nikakor ne bo ogrožena.

Pomembna medresorska pogajanja potekajo na področju evropskih sredstev. MK se bori za to, da bi v novi finančni perspektivi 2021–2027 kultura imela svojo prednostno os, kar bi pomenilo dodatnih 50 milijonov evrov, namenjenih razvoju, tehnološki opremljenosti ipd.

Izpostavil je težave v javnih zavodih, težave znotraj hiše, težave, povezane s financiranjem programov, ki so po dobljeni tožbi upravičeni do financiranja. Veliko težavo predstavlja tudi okostenel sistem razpisov. Sam pričakuje, da bodo drugo leto jeseni vsi razpisi digitalizirani. S tem se bo sprostilo veliko kreativne energije, delovnih ur in tudi frustracij na strani prijaviteljev.

Omenil je tudi reševanje zadev v zvezi z Mladinsko knjigo. Na vladi je predlog, da se Mladinska knjiga prenese na SDH in se razglasi kot naložba strateškega pomena. Mladinska knjiga je namreč za razvoj knjige zelo pomembna, seveda pa ob tem ne smemo pozabiti na manjše založbe.

Potreben je tudi nov zagon na področju knjižnic, kjer je sistem včasih zelo okostenel. V sodelovanju z MIZŠ se pripravlja razpis, s katerim se želi opolnomočiti knjižnice za tudi drugačno podajanje vsebin, kot to poteka sedaj.

Ob zaključku je minister poudaril, da je zelo pomembno dobro zastaviti NPK. Gre za krovni dokument tega, v katero smer bo šla kulturna politika v naslednjih letih. Pomembno je, da ga zastavimo dobro, gremo v spremembe, ki so potrebne. Je pa res, da je te težko doseči. Že ob najmanjših spremembah včasih naleti na zelo velik odpor.

Zaveda se, da so spremembe na področju samozaposlenih nujno potrebne. Dejstvo je, da samo dvig sredstev ni dovolj. Treba je iskati nove sisteme, nove ideje. Potrebno je odpreti težave in najti rešitve v zvezi s statusom, karierno dinamiko, cenzusom ... Potrebe samozaposlenih so različne, ker gre za zelo heterogeno skupino, a pomembno je najti skupni imenovalec. Zato ministrstvo potrebuje to skupino. Potrebno je iskati sistemske probleme in najti sprejemljive rešitve, jih artikulirati. Ob tem je dobro, da se odprejo tudi teme kot so podpora domači produkciji, štipendijska politika (za katero bi bilo bolje, da bi se imenovala finančno nadomestilo).